

ПЕРЕДМОВА

На сучасному етапі розвитку українського суспільства, коли відбуваються глобальні зрушення у свідомості громадян, зростає значення психолого-педагогічних знань.

У нинішніх умовах психологія стала невід'ємною складовою професійної підготовки фахівців усіх спеціальностей вищої кваліфікації. Психологічні знання, навички і вміння є важливим засобом досягнення професійних успіхів, особливо у галузях, які торкаються проблем “людина – людина”, а також забезпечення гармонійного розвитку своєї особистості й психічного здоров'я.

Хіба можна сьогодні уявити, наприклад, хорошого педагога, управлінця, менеджера, політика, правоохоронця, бізнесмена, продавця без глибоких психологічних знань, навичок і вмінь спілкуватися, вести ділові переговори, впливати на людей і людські спільноти, розуміти їхні наміри, бажання і цілі, “читати” за експресією обличчя емоції та почуття, які їх охоплюють, грамотно керувати людьми в колективах? Безумовно, ні!

Психологія – наука про людину, людські спільноти, їхнє життя та діяльність, яка вивчає закономірності, псі-програми, умови, чинники й особливості розвитку, функціонування психіки, її взаємодію з внутрішнім та зовнішнім психічним, а також сутність і зміст останніх.

У наш час уможливився подальший науковий продуктивний розвиток психології у різних напрямках. Які особливості психології як науки?

По-перше, психологія – наука про одне з найскладніших явищ – психіку, яке людство ще до кінця не вивчило й не усвідомило, про внутрішнє і зовнішнє психічне та їхню взаємодію.

По-друге, психологія – одна з наймолодших наук. Умовно її наукове становлення пов'язують з 1879 р., коли німецький психолог В. Вундт створив першу в світі Лабораторію експериментальної психології при університеті м. Лейпцига. Однак у практичній площині психологія є однією із найдавніших, оскільки її застосовували ще наші пращури, готуючись до полювання, війни тощо. У кожному племені, фактично, були свої психологічно досвідчені старійшини, віщуни, ворожбити, шамани, пророки, чаклуни, ясновидці та ін.

По-третє, наукова психологія відрізняється від побутової, народної та релігійної, тому що використовує фундаментальніший і різноманітніший інструментарій для здобування знання, прагне до узагальнень, дає змогу побачити загальні закономірності розвитку особистості й групи. Наукові знання є не інтуїтивними, а раціональнішими й усвідомленішими. Отже, наукова психологія володіє унікальним фактичним матеріалом, недоступним жодному іншому носію.

По-четверте, психологія є наукою розгалуженою, оскільки має десятки галузей.

По-п'яте, психологія має унікальне практичне значення для будь-якої людини та діяльності.

1. Педагогіка як наука, підґрунтя якої заклали древні філософи – “як науки про виховання дітей”, пройшла тривалий шлях історичного розвитку. За цей час накопичено значний теоретичний та емпіричний матеріал, чітко сформувалася тенденція диференціації педагогічних знань з урахуванням специфіки об’єктів виховання.
2. Нині існує чимало систем навчання й виховання, які охоплюють людей різних вікових груп і професій. Окреслюється концепція безперервної освіти й виховання людини, яка ґрунтується на гуманістичних цінностях суспільства.
3. Загалом **педагогіка** – це наука про педагогічні закономірності, сутність, принципи, методи і форми навчання, виховання, розвитку і професійної підготовки конкретної людини, колективу в інтересах успішної суспільної діяльності.
4. Педагогіка виникла з появою перших об’єднань людей для спільної життєдіяльності, яка потребувала певної підготовки, але виділилася в окрему галузь лише після накопичення загальних і спеціальних педагогічних знань.
5. Педагогіка виявляє найстійкіші й найістотніші зв’язки, залежності між навчанням, вихованням, розвитком і всебічною підготовкою людей та різних соціальних груп. Ці зв’язки й відношення – найважливіші й для суспільного життя і для діяльності необхідні умови, які забезпечують ефективність і раціональність навчально-виховної діяльності. Вивчаючи педагогічні аспекти процесу освіти (самоосвіти), навчання, виховання, самовиховання, розвитку, саморозвитку й професійної підготовки людей до певного виду діяльності, педагогіка обґрунтовує їх принципи, методи, форми, рекомендації, правила, прийоми тощо.

У підручнику розкрито різні підходи, позиції та погляди вчених на те чи інше питання, явище, проблему. Це дає змогу студентам не лише осмислити їх, а й сформуванати широкий психолого-педагогічний кругозір.

Увагу зосереджено на прикладних аспектах психології та педагогіки, з урахуванням того, що багато проблем у сучасних умовах потребують психолого-педагогічного вирішення. Фактично, нині немає таких сфер і галузей, які б не потребували психолого-педагогічних знань. У теперішніх умовах психологія і педагогіка стають продуктивною силою діяльності та невід’ємною частиною соціального, економічного, політичного, громадського, сімейного та особистого життя.

Здійсненню саме такого підходу сприяють структура і логіка цього підручника. Вони передбачають систематичність і послідовність освоєння навчального матеріалу, оптимальність переходу від простих проблем до складніших.